

Zapošljavanje stranaca u Republici Hrvatskoj prema novom Zakonu o strancima

Širinić, Anđela

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:708006>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-29**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
UPRAVNI ODJEL
SPECIJALISTIČKI STRUČNI STUDIJ UPRAVNI STUDIJ

Anđela Širinić

**ZAPOŠLJAVANJE STRANACA U REPUBLICI HRVATSKOJ PREMA
NOVOM ZAKONU O STRANCIMA**

Završni rad

Šibenik, 2021.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
UPRAVNI ODJEL
SPECIJALISTIČKI STRUČNI STUDIJ UPRAVNI STUDIJ

**ZAPOŠLJAVANJE STRANACA U REPUBLICI HRVATSKOJ PREMA
NOVOM ZAKONU O STRANCIMA**

Završni rad

Kolegij: Pravo neprofitnih organizacija

Mentor: doc. dr. sc. Dragan Zlatović, prof. v. š.

Studentica: Anđela Širinić

Matični broj studenta: 168721901

Šibenik, srpanj 2021.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Veleučilište u Šibeniku

Završni rad

Upravni odjel

Preddiplomski studij Upravni studij

ZAPOŠLJAVANJE STRANACA U REPUBLICI HRVATSKOJ PREMA NOVOM ZAKONU O STRANCIMA

Andela Širinić

113.Šibenske brigade Hv-a 22A, andelaa.sirinic@gmail.com

Sažetak:

Novi Zakon donosi niz promjena koje se odnose na zapošljavanje stranaca te dolazi do ukidanja nekih postojećih zakonskih odredbi i uvođenje novih. Stranac je osoba koja nije hrvatski državljanin, a ima državljanstvo države članice EGP-a, Švicarske Konfederacije, državljanstvo treće zemlje ili je osoba bez državljanstva. Da bi se neki strani državljanin uopće zaposlio na teritoriju Republike Hrvatske mora ispuniti neke određene uvjete koje se odnose na ulazak, izlazak, boravak te zapošljavanje. Zapravo cilj ovog rada je prikazati nove zakonske novine koje se odnose na zapošljavanje strana u Republici Hrvatskoj u odnosu na prijašnji Zakon o strancima.

(42 stranice / 0 slika / 0 tablica / 85 literaturnih navoda / jezik izvornika: hrvatski)

Rad je pohranjen u: Knjižnici Veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi: stranci, postupak zapošljavanja, radne dozvole

Mentor: doc. dr. sc. Dragan Zlatović, prof. v. š.

Rad je prihvaćen za obranu:

BASIC DOKUMENTATION CARD

Polytechnic of Šibenik Final paper

Final paper

Department of Administration

Specialist professional graduate Studies of Administration

HIRING FOREIGNERS IN THE REPUBLIC OF CROATIA ACCORDING TO THE NEW IMMIGRATION LAW

Andela Širinić

113.Šibenske brigade Hv-a 22A, andelaa.sirinic@gmail.com

Abstract:

New law brings sets of changes that apply to hiring foreigners and comes to reversal of some of the existing legal provisions and introduction of the new ones. Foreigner is a person who is not a Croatian citizen but has a citizenship of the country who is a member of EGP, Swiss Confederation, citizenship of the third country or is a person without citizenship. For a foreign citizen to get employed on the Republic of Croatia territory has to fulfil certain conditions that apply to entering, exiting employing. Actually the goal of this work is to show new legal novelties related to employment of foreigners in the Republic of Croatia in regards to previous Immigration Law.

(42 pages / 0 figures / 0 tables / 85 references / original in Croatian language)

Paper deposited in: Library of Polytechnic in Šibenik

Keywords: foreigners, employment process, work premissions

Supervisor: doc. dr. sc. Dragan Zlatović, prof. v. š.

Paper accepted:

Sadržaj:

1. UVOD.....	1
2. RADNI ODNOSI U REPUBLICI HRVATSKOJ	3
2.1. Uvjeti za zasnivanje radnog odnosa	3
2.2. Vrste radnog odnosa	4
2.2.1. Ugovor na neodređeno vrijeme	5
2.2.2. Ugovor na određeno vrijeme	5
2.3. Zapošljavanje	6
2.4. Evidencija nezaposlenih osoba.....	7
2.5. Volonterstvo	10
2.5.1. Rad volontera stranaca u Republici Hrvatskoj.....	11
3. PRAVNI POLOŽAJ STRANACA.....	15
3.1. Pravni položaj stranaca u EU	15
3.1.1. Stjecanje prava stalnog boravka	15
3.1.2. Podnošenje zahtjeva za iskaznicu stalnog boravka	15
3.1.3. Pravo izlaska, ulaska i boravišta	16
3.1.4. Zajedničke odredbe o pravu boravišta i pravu stalnog boravišta	18
3.2. Pravni položaj stranaca u Republici Hrvatskoj.....	28
3.2.1. Ulazak i izlazak državljanina treće zemlje.....	28
3.2.2. Boravak državljanina treće zemlje.....	29
4. RANIJA ZAKONSKA RJEŠENJA O RADU STRANACA U REPUBLICI HRVATSKOJ	24
4.1. Godišnja kvota za zapošljavanje državljanina treće zemlje.....	25
4.1.1. Dozvola za boravak i rad izvan godišnje kvote	26
4.2. EU plava karta.....	29
4.3. Upućeni radnici.....	38
5. ZAKONSKE NOVINE KOD ZAPOŠLJAVANJA STRANACA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	39
5.1. Dugotrajna viza (viza D).....	32
5.2. RAD DRŽAVLJANA TREĆIH ZEMALJA.....	34
5.2.1. Test tržišta rada	34
5.3. DIGITALNI NOMADI	36
5.4. Privremeni boravak zbog humanitarnih razloga	38
5.5. Povoljnije stjecanje stalnog boravka za članove obitelji ili životne partnere hrvatskog državljanina	39
5.6. Povoljnije stjecanje stalnog boravka za pripadnike hrvatskog naroda	39
6. ZAKLJUČAK.....	48
7. LITERATURA.....	42

1.UVOD

U sklopu ovoga rada obrađuje se postupak zapošljavanja stranih državljana prema novom Zakonu u Republici Hrvatskoj. Novi Zakon donosi niz promjena koje se odnose na zapošljavanje stranaca te dolazi do ukidanja nekih postojećih zakonskih odredbi i uvođenje novih. Da bi neki strani državljanin uopće radio na području Republike Hrvatske mora ispuniti određene uvjete koji se odnose na ulazak, kretanje, boravak te zapošljavanje koji su propisani Zakonom o strancima.

Prvi dio rada je usmjeren na radne odnose u Republici Hrvatskoj. Svaki radi odnos se zasniva ugovorom, a koji se može sklopiti na neodređeno ili određeno vrijeme. Ugovor na neodređeno vrijeme uvijek je neizvjestan za samog radnika, dok ugovor na određeno vrijeme prestaje unaprijed određenim rokom, obavljanjem nekog posla ili nastupanjem nekog određenog događaja. Osim vrsta radnog odnosa pažnju ću usmjeriti na sami postupak zapošljavanja koji obavlja zavod u skladu sa Zakonom o tržištu rada, vođenje evidencije nezaposlenih osoba koju vodi Zavod na osnovi prijave nezaposlene osobe te položaj volonterstva u Republici Hrvatskoj. Volonterstvom se nastoji poboljšati kvaliteta života, osobni razvoj, izgradnja socijalnog kapitala te razvoj ravnopravnijeg i humanijeg demokratskog društva.

U nastavku rada obrađuje se pravni položaj stranaca kako u Hrvatskoj tako i Europskoj Uniji. Što se tiče pravnog položaja u Europskoj Uniji trebamo istaknuti stjecanje prava stalnog boravka koji državljanin EU-a stječe u drugoj državi članici EU-a, ako je u njoj živio neprekidno pet godina, podnošenje zahtjeva za iskaznicu stalnog boravka te pravo ulaska, izlaska i boravišta. U Republici Hrvatskoj pod pravnim položajem podrazumijevamo ulazak i izlazak državljana treće zemlje, njihov boravak koji može biti kratkotrajni, privremeni te stalni.

Nadalje, u radu su obrađena ranija zakonska rješenja o radu stranaca koja su umjerena na određenje godišnje kvote za zapošljavanje državljanina treće zemlje, odnosno Vlada RH bi odlukom utvrdila godišnju kvotu za zapošljavanje stranaca za iduću kalendarsku godinu, dozvolu za boravak i rad izvan godišnje kvote, izdavanje EU plave karte te rad upućenih radnika koje poslodavac upućuje u RH radi privremenog ili povremenog pružanja usluga.

Novim zakonom uvodi se institut dugotrajne vize, kojom se odobrava boravak na teritoriju RH do 30 dana, ali naravno ako je državljaninu treće zemlje odobren privremeni boravak. A za izdavanje vize je zadužena diplomatska misija odnosno konzularni ured RH. Također se uvodi novi sistem zapošljavanja prema kojemu će se dozvola za boravak i rad moći izdati tek na temelju testa tržišta rada i mišljenja HZZO-a. Testom tržišta rada se obavlja provjera u evidenciji nezaposlenih osoba te postupak posredovanja u cilju zapošljavanja radnika sa nacionalnog tržišta rada.

Uvode se tzv. "digitalni nomadi" koji predstavljaju državljane treće zemlje koju obavljaju poslove vezane za komunikacijske usluge za tvrtku ili vlastitu tvrtku, ali koja nije registrirana u Republici Hrvatskoj te ne obavlja poslove ili pruža usluge poslodavcima na teritoriju Republike Hrvatske.

Također u radu su analizirane još neke promjene koje su nastupile donošenjem novog Zakona koje se odnose na privremeni boravak zbog humanitarnih razloga, povoljnije stjecanje stalnog boravka za članove obitelji ili životne partnere hrvatskog državljanina te povoljnije stjecanje stalnog boravka za pripadnike hrvatskog naroda.

2. RADNI ODNOSI U REPUBLICI HRVATSKOJ

Prema hrvatskom Zakonu o radu (NN 93/14,127.17 i 98/19 ; u daljnjem tekstu : ZR) radni odnos se u pravilu "...zasniva ugovorom o radu."¹

„Ako poslodavac s radnikom sklopi ugovor za obavljanje posla koji, s obzirom na narav i vrstu rada te ovlasti poslodavca, ima obilježja posla za koji se zasniva radni odnos, smatra se da je s radnikom sklopio ugovor o radu, osim ako poslodavac ne dokaže suprotno.“²

„Kada poslodavac nema potrebe za radom određenih radnika, može svoga radnika privremeno ustupiti u s njim povezano društvo u smislu posebnog propisa o trgovačkim društvima, u trajanju od neprekidno najduže šest mjeseci, na temelju sporazuma sklopljenog između povezanih poslodavaca i pisane suglasnosti radnika.“³

2.1. Uvjeti za zasnivanje radnog odnosa

„Razlikujemo opće i posebne uvjete za zasnivanje radnog odnosa.“⁴

„Pod **općim uvjetima** za zasnivanje radnog odnosa podrazumijevamo navršene godine života. Prema našem zakonodavstvu „osoba mlađa od petnaest godina ili osoba s petnaest, a mlađa od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje, ne smije se zaposliti“ (članak 17. ZOR-a). Zakonodavac više ne propisuje obvezu dokazivanja opće zdravstvene sposobnosti, osim u nekim zakonima (kao na primjer, Zakon o vatrogastvu i sl.) radnika kao do sada, ali poslodavac ima pravo uputiti radnika na liječnički pregled radi utvrđivanja zdravstvene sposobnosti za obavljanje određenih poslova.“⁵

¹ čl.10.st.1. ZR-a

² čl.10.st.2. ZR-a

³ čl.10.st.3. ZR-a

⁴ Vilim Herman, Milorad Čupurdija : Osnove radnog prava, Osijek 2011., str.93

⁵ ibid., str.94

„Osim toga, obveza je radnika prilikom sklapanja ugovora o radu „obavijestiti poslodavca o bolesti ili drugoj okolnosti koja ga onemogućuje ili bitno ometa u izvršenju obveza iz ugovora o radu ili koja ugrožava život ili zdravlje osoba s kojima u izvršenju ugovora o radu radnik dolazi u dodir“ (članak 26. stavak 1. ZOR-a). Bitno je, dakle, da opće uvjete mora ispunjavati svaka osoba koja se želi zaposliti. Pretpostavljamo da je namjera zakonodavca u izostavljanju odredbe o obvezi opće zdravstvene sposobnosti bila u ostvarivanju prava na rad invalida, čime se uklanja diskriminatorski odnos prema ovoj populaciji. Mišljenja smo da se to moglo izbjeći i uz pomoć pravne fikcije da opću zdravstvenu sposobnost u okviru preostale radne sposobnosti, imaju i invalidne osobe.“⁶

„**Posebni uvjeti** za zasnivanje radnog odnosa, utvrđuju se zakonom, drugim propisom, kolektivnim ugovorom ili pravilnikom o radu, odnosno pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji poslova. U članku 21. ZOR.a navodi se da ukoliko su „određeni posebni uvjeti za zasnivanje radnog odnosa, ugovor o radu može sklopiti samo radnik koji zadovoljava te uvjete“. Zakonom se vrlo rijetko navode posebni uvjeti za zasnivanje radnog odnosa, već se to prepušta drugim općim aktima. Kao posebni uvjeti za zasnivanje radnog odnosa mogu se navesti: stručna sprema, radne sposobnosti, radno iskustvo, znanje stranih jezika, posebne godine života, naročita zdravstvena sposobnost, spol, objavljeni znanstveni ili stručni radovi, visoka prosječna ocjena tijekom školovanja, određene osobne osobine, drugi uvjeti.“⁷

2.2. Vrste radnog odnosa

„Radni se odnos u pravilu zasniva na neodređeno vrijeme, te se kao takav smatra i osnovnim oblikom radnog odnosa.

Međutim, osim ovog osnovnog oblika radnog odnosa, postoji i čitav niz drugih oblika radnog odnosa kao što su: radni odnos na određeno vrijeme, radni odnos uz probni rad, radni odnos pripravnika (vježbenika), radni odnos za obavljanje poslova s povećanim rizikom, radni odnos s nepunim radnim vremenom, radni odnos sa skraćenim radnim vremenom, radni odnos. Zbog

⁶ loc.cit

⁷ loc.cit

ograničenosti ovoga rada, našu pozornost usmjeriti ćemo na dva oblika koji se najčešće pojavljuju u praksi, a to su rad na neodređeno i rad na određeno vrijeme.“⁸

2.2.1. Ugovor na neodređeno vrijeme

„Ugovor o radu na neodređeno vrijeme obvezuje stranke dok ne prestane na način određen ovim Zakonom.“⁹

„Dakle, iz ove odredbe uočljivo je da je prestanak radnog odnosa na neodređeno vrijeme uvijek neizvjestan. Potrebno je naglasiti da sve ono što se odnosi na posebne oblike radnog odnosa, tiče se radnog odnosa na neodređeno vrijeme, stoga i odredbe o radnom odnosu na neodređeno vrijeme nisu posebno grupirane, kao što je to slučaj s odredbama o posebnim oblicima radnog odnosa. Radni odnos na neodređeno vrijeme je osnovni oblik zasnivanja radnog odnosa, a osnovno mu je obilježje što njegovo trajanje nije vremenski ograničeno.“¹⁰

2.2.2. Ugovor na određeno vrijeme

„Ugovor o radu može se iznimno sklopiti na određeno vrijeme, za zasnivanje radnog odnosa čiji je prestanak unaprijed utvrđen rokom, izvršenjem određenog posla ili nastupanjem određenog događaja.“¹¹

„Ukupno trajanje svih uzastopnih ugovora o radu sklopljenih na određeno vrijeme, uključujući i prvi ugovor o radu, ne smije biti neprekinuto duže od tri godine, osim ako je to potrebno zbog zamjene privremeno nenazočnog radnika ili je zbog nekih drugih objektivnih razloga dopušteno zakonom ili kolektivnim ugovorom.“¹²

⁸ loc.cit

⁹ čl.11.st.2 ZR-a

¹⁰ Vilim Herman, Milorad Ćupurdija, op.cit, str. 95

¹¹ čl.12.st.1 ZR-a

¹² čl.12.st.3 ZR-a

„Smisao odredbe o iznimnom zasnovanju radnog odnosa na određeno vrijeme treba tražiti u duhu zakona, a koja je usmjerena na sprječavanje rada na crno i sive ekonomije, a nikako na sprečavanje poduzetničkih sloboda i tržišnog gospodarstva. Stoga, bolje je da poslodavci zapošljavaju radnike i na određeno vrijeme jer je to uostalom i legalno i legitimno, nego da se razvija tzv. siva ekonomija i rad na crno, a što treba sprječavati i kažnjavati.“¹³

2.3. Zapošljavanje

Prema Zakonu o tržištu rada (NN 118/18, 32/20 ; u daljnjem tekstu ZTR) postupak zapošljavanja obavlja “ ...zavod u skladu sa ovim Zakonom i drugim propisima.“¹⁴

„Djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem, osim osiguranja za slučaj nezaposlenosti, mogu obavljati i pravne osobe kao trgovačka društva i fizičke osobe kao samostalnu djelatnost.“¹⁵

„Strana fizička i pravna osoba sa sjedištem u drugoj državi ugovornici Europskog gospodarskog prostora koja u toj državi obavlja djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem, može u Republici Hrvatskoj privremeno ili povremeno obavljati one poslove koje je prema propisima države u kojoj ima sjedište ovlaštena obavljati, nakon što o tome obavijesti ministarstvo nadležno za rad u pisanom ili elektroničkom obliku.“¹⁶

„Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem uz iste mogu obavljati djelatnosti istraživanja tržišta i ispitivanja javnog mnijenja, djelatnosti savjetovanja u vezi s upravljanjem te djelatnost ustupanja radnika korisnicima za privremeno obavljanje poslova prema posebnom propisu.“¹⁷

¹³ Vilim Herman, Milorad Ćupurdija, op.cit, str. 96

¹⁴ čl.4.st.1. ZTR-a

¹⁵ čl.4.st.2. ZTR-a

¹⁶ čl.4.st.3. ZTR-a

¹⁷ čl.4.st.4.ZTR-a

2.4. Evidencija nezaposlenih osoba

„Evidenciju nezaposlenih osoba vodi Zavod na osnovi prijave nezaposlene osobe.“¹⁸

„Nezaposlenom osobom u smislu ovoga Zakona smatra se osoba sposobna ili djelomično sposobna za rad, u dobi od 15 do 65 godina, koja nije u radnom odnosu odnosno koja ne obavlja samostalnu djelatnost, aktivno traži posao i raspoloživa je za rad te ako:

1. ne ostvari mjesečni primitak od pružanja usluga prema posebnim propisima ili ne ostvari mjesečni primitak odnosno drugi dohodak prema propisima o porezu na dohodak s obzirom na podatak o uplaćenim doprinosima za obvezna osiguranja dobivenim od Središnjeg registra osiguranika, a koji je veći od prosječne isplaćene novčane naknade u prethodnoj kalendarskoj godini
2. nema registrirano trgovačko društvo ili drugu pravnu osobu odnosno nema više od 25 % udjela u trgovačkom društvu ili drugoj pravnoj osobi
3. nije član zadruge ili upravitelj zadruge
4. nije predsjednik, član uprave, izvršni direktor trgovačkog društva ili likvidator
5. nema registrirani obrt, slobodno zanimanje ili djelatnost poljoprivrede i šumarstva
6. ne obavlja domaću radinost ili sporedno zanimanje prema posebnom propisu
7. nije osigurana kao poljoprivrednik po propisima o mirovinskom osiguranju
8. nije zaposlena prema posebnim propisima
9. nije korisnik mirovine, osim korisnika mirovine koji ostvari pravo na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad odnosno korisnika mirovine koji ostvari pravo na invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti i korisnika obiteljske mirovine kojemu se ta mirovina ne isplaćuje
10. ne ispunjava uvjete za starosnu mirovinu

¹⁸ čl.9. ZTR-a

11. nije osigurana na produženo mirovinsko osiguranje na temelju ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove

12. nije uključena u program socijalnog uključivanja na temelju nalaza i mišljenja centra za profesionalnu rehabilitaciju o privremenoj nezapošljivosti ili

13. nije redoviti učenik ili student.“¹⁹

„Nezaposlena osoba prijavljuje se i evidentira u Zavodu prema mjestu prebivališta odnosno boravišta.“²⁰

„Zavodu se može prijaviti azilant i stranac pod supsidijarnom odnosno privremenom zaštitom u Republici Hrvatskoj, kao i članovi njihove obitelji, koji su u pravima i dužnostima utvrđenim ovim Zakonom izjednačeni s hrvatskim državljanima.“²¹

„Pravo na novčanu naknadu stječe nezaposlena osoba koja u trenutku prestanka radnog odnosa ima najmanje 9 mjeseci rada u posljednja 24 mjeseca. Kao vrijeme provedeno na radu smatra se vrijeme obveznog osiguranja po propisima o mirovinskom osiguranju ostvareno na temelju radnog odnosa u Republici Hrvatskoj kao i na temelju obavljanja samostalne djelatnosti u Republici Hrvatskoj te vrijeme koje je radnik bio privremeno nesposoban za rad, odnosno na roditeljskom, roditeljskom, posvojiteljskom ili skrbničkom dopustu nakon prestanka radnog odnosa odnosno prestanka obavljanja samostalne djelatnosti, ako je za to vrijeme primao naknadu plaće prema posebnim propisima i ako je uplaćen doprinos za zapošljavanje.“²²

¹⁹ čl.10.st.1. ZTR-a

²⁰ čl.12.st.1. ZTR-a

²¹ čl.14.st.1.ZTR-a

²² Hrvatski Zavod za zapošljavanje dostupno na : <https://www.hzz.hr/usluge-poslodavci-posloprimci/upis-u-videnciju-nezaposlenih-hzz/novcana-naknada-prestanak-radnog-odnosa.php> (09.06.2021.)

„Nezaposlena osoba ne može ostvariti novčanu naknadu, ako je radni odnos odnosno služba prestala:

- 1.zbog toga što je otkazala radni odnos odnosno službu, osim u slučaju izvanrednog otkaza ugovora o radu uzrokovanog ponašanjem poslodavca,
- 2.pisanim sporazumom o prestanku radnog odnosa odnosno službe,
- 3.sudskom nagodbom kojom je utvrđen prestanak radnog odnosa,
- 4.zbog toga što nije zadovoljila na probnom radu ili nije zadovoljila tijekom pripravničkog, odnosno vježbeničkog staža, odnosno nije u propisanom roku položila stručni ispit koji je posebnim propisom utvrđen kao uvjet za nastavak rada,
- 5.redovnim otkazom uvjetovanim skrivljenim ponašanjem radnika ili izvanrednim otkazom zbog teške povrede radne obveze odnosno službene dužnosti ili prestankom službe po sili zakona zbog razloga uvjetovanih ponašanjem službenika,
- 6.zbog izdržavanja kazne zatvora duže od tri mjeseca.

Pravo na novčanu naknadu ne stječe nezaposlena osoba kojoj bi to pravo pripadalo po prestanku radnog odnosa odnosno službe ako je taj radni odnos trajao kraće od tri mjeseca, a prethodni radni odnos ili služba prestao na neki od gore navedenih načina odnosno prethodna samostalna djelatnost prestala bez opravdanih razloga.

Iznimno, pripada pravo na novčanu naknadu nezaposlenoj osobi kojoj je prestao radni odnos odnosno služba pisanim sporazumom ako je do prestanka radnog odnosa, odnosno službe, došlo zbog premještanja bračnog druga, odnosno izvanbračnog druga ili životnog partnera u drugo mjesto prebivališta po posebnim propisima, zbog promjene prebivališta iz zdravstvenih razloga, a na temelju mišljenja zdravstvene ustanove koju određuje ministar nadležan za zdravstvo, te na prijedlog poslodavca, a u slučaju kolektivnog zbrinjavanja viška radnika prema posebnom propisu.²³

²³ Hrvatski zavod za zapošljavanje dostupno na : <https://www.hzz.hr/usluge-poslodavci-posloprimci/upis-u-evidenciju-nezaposlenih-hzz/novcana-naknada-prestanak-radnog-odnosa.php> (09.06.2021.)

2.5. Volonterstvo

Prema Zakonu o volontiranju (NN 58/07,22/13; u daljnjem tekstu ZV), volontiranje se u Hrvatskoj zapravo “ ...prepoznanje i promiče kao aktivnost ili usluga od interesa za Republiku Hrvatsku koja dovodi do poboljšanja kvalitete života, izgradnje socijalnog kapitala, osobnog razvoja, do aktivnog uključivanja osoba u društvena zbivanja te do razvoja humanijega i ravnopravnijega demokratskog društva.“²⁴

„Djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske te u neformalnim oblicima učenja potrebno je upoznati s vrijednostima, ulogom i značajem volontiranja, omogućiti im stjecanje iskustva volontiranja, te kroz građanski odgoj i obrazovanje razviti cjelovitu osposobljenost za volontiranje, društvenu solidarnost i aktivno građanstvo.“²⁵

Osoba koja je zadužena za organizaciju volontiranja je sam organizator volontiranja.

„Organizator volontiranja u smislu ovoga Zakona može biti udruga, zaklada i fundacija, ustanova i svaka druga pravna osoba iz čijeg osnivačkog akta proizlazi da nije osnovana s ciljem stjecanja dobiti (neprofitna pravna osoba).“²⁶

„Državna tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu biti organizatori volontiranja sukladno odredbama ovoga Zakona, drugim propisima i preuzetim međunarodnopravnim obvezama.“²⁷

„Organizator volontiranja dužan je postupati prema volonterima u skladu s načelom jednakih mogućnosti za sve osobe bez obzira na: dob, rasu, boju kože, jezik, vjeru, spol, spolnu orijentaciju, rod i rodno izražavanje, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinsko stanje, naobrazbu, društveni položaj, bračno stanje, obiteljske obveze, članstvo ili ne članstvo u političkoj stranci, udruzi ili sindikatu, zdravstveno stanje, invaliditet i druga osobna obilježja te ostale osnove predviđene propisima kojima se uređuje materija suzbijanja diskriminacije ako drukčije ne proizlazi iz prirode volonterske aktivnosti, mogućnosti same volonterke ili volontera ili ako nije drukčije uređeno ovim Zakonom.“²⁸

²⁴ čl.2.st.1. ZV-a

²⁵ čl.2.st.4. ZV-a

²⁶ čl.7.st.2.ZV-a

²⁷ čl.7.st.3.ZV-a

²⁸ čl.9.st.1. ZV-a

„Organizatori volontiranja su dužni posvetiti osobitu pozornost izboru i edukaciji volontera koji volontiraju sa sljedećim skupinama korisnika volontiranja: djecom, osobama s invaliditetom, starim i nemoćnim osobama, bolesnim osobama ili osobama koje su potpuno ili djelomice lišene poslovne sposobnosti, uz posjedovanje osobnih znanja, iskustava i sposobnosti za rad s tim skupinama korisnika volontiranja. U slučaju volontiranja s navedenim korisnicima, organizatori volontiranja dužni su osigurati primjerenu stručnu pomoć i nadzor nad radom volontera.“²⁹

„Maloljetna osoba s navršenih 15 godina i starija maloljetna osoba može sklopiti ugovor o volontiranju i volontirati samo uz pisanu suglasnost zakonske zastupnice ili zastupnika.“

„Volontiranjem stječemo ili unaprjeđujemo naša znanja i vještine, stječemo nova poznanstva i prijateljstva – širimo socijalnu mrežu. Praksa je pokazala da je puno lakše prijeći iz stanja angažiranosti u stanje zaposlenosti, nego iz stanja neangažiranosti/neaktivnosti. Nezaposlena osoba volontiranjem pokazuje budućem poslodavcu entuzijazam i spremnost na rad, iskazuje spremnost na preuzimanje određenih odgovornosti, volontiranje omogućuje stjecanje znanja, vještina i radnog iskustva u specifičnim područjima, u strukturiranom i organiziranom radnom okruženju te donosi nove preporuke/reference.“³⁰

2.5.1. Rad volontera stranaca u Republici Hrvatskoj

„Volonter stranac u Republici Hrvatskoj može volontirati:

- a) kratkotrajno (do 90 dana u kalendarskoj godini), na temelju potvrde o prijavi rada
- b) dugotrajno (do godine dana), na temelju dozvole za boravak i rad.

a) Kratkotrajno volontiranje stranaca u Republici Hrvatskoj

²⁹ čl.10.st.1. ZV-a

³⁰ Volonterski centar Rijeka dostupno na : <http://www.volonterski-centar-ri.org/mogucnosti-i-prednosti-volontiranja/> (09.06.2021.)

Kratkotrajno volontiranje stranaca predstavlja svako volontiranje koje se odvija u razdoblju do maksimalno 90 radnih dana tijekom jedne kalendarske godine, s time da se u tom slučaju status volontera stranca regulira putem potvrde o prijavi rada.

Na temelju potvrde o prijavi rada mogu raditi sljedeći državljani trećih zemalja:

- stranci koji u organizaciji hrvatskih udruga ili institucija dolaze na volonterski rad u radnim kampovima i na sličnim radno-obrazovnim programima odnosno koji dolaze na praksu u diplomatske misije ili konzularne urede akreditirane u Republici Hrvatskoj (članka 82. stavak 1. točka 8.)
- volonteri koji volontiraju u neprofitnim udrugama i ustanovama u Republici Hrvatskoj sukladno posebnim propisima, odnosno na temelju programa međunarodne razmjene i suradnje volontera (članka 82. stavak 1. točka 9.)
- stranci koji obavljaju stručnu praksu, usavršavanje ili volontiranje u okviru Programa Zajednice, Programa za cjeloživotno učenje i programa Mladih na djelu (danas Erasmus+) i ostalih međunarodnih programa te ostalih programa i inicijativa koje provodi tijelo nadležno za poslove obrazovanja i znanosti i tijela u čijoj je nadležnosti volonterstvo (članka 82. stavak 1. točka 12.).

S obzirom da ne postoji propisani obrazac za izdavanje potvrde o prijavi rada, nju izdaje nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja temeljem sljedeće dokumentacije:

- pisanog zahtjeva za izdavanje potvrde o prijavi rada - pisani zahtjev obavezno mora sadržavati ime i prezime stranca, datum, mjesto i državu rođenja, državljanstvo stranca, vremensko razdoblje za koje se traži izdavanje potvrde i u tom razdoblju koliko radnih dana te vrstu poslova koje će stranac obavljati
- preslike važeće putne isprave stranca odnosno druge isprave koja služi za prelazak državne granice,
- dokumentacije iz koje je vidljivo da se radi o poslovima za koje se traži izdavanje potvrde o prijavi rada stranca volontera i to:

a) ugovor o volontiranju koji predstavlja zakonom priznatu dokumentaciju, s time da je poželjno da bude na hrvatskom jeziku (ali može biti i na engleskom), ili

b) ugovor o partnerstvu između uključenih organizacija (organizacije pošiljatelja i organizacije primatelja) i prijave volontera za sudjelovanje na određenom projektu (navedeno vrijedi u slučaju kada volonteri sudjeluju na međunarodnom volonterskom kampu), na hrvatskom ili engleskom jeziku;

- upravne pristojbe u iznosu od 20,00 kuna u biljezima.

Potvrda o prijavi rada izdaje se u nadležnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji prema sjedištu organizatora volontiranja ili u nadležnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji gdje će volonter obavljati aktivnosti (članak 84. stavak 1. Zakona o strancima), s time da na temelju nje volonter za istog organizatora volontiranja može obavljati aktivnosti na cijelom području Republike Hrvatske.

b) Dugotrajno volontiranje stranaca u Republici Hrvatskoj

Dugotrajno volontiranje je ono volontiranje koje volonter stranac obavlja redovito i u kontinuitetu u razdoblju duljem od 90 dana i maksimalnom trajanju od 12 mjeseci. Volonteri stranci koji dolaze u Republiku Hrvatsku na dugotrajno volontiranje obavezni su prijaviti privremeni boravak te u nekim slučajevima zatražiti i izdavanje dozvole za boravak i rad.

Kao i u slučaju potvrde o prijavi rada tako i izdavanje dozvole za boravak i rad nije obavezno za volontere strance koji dolaze iz određenih zemalja Europske unije te Islanda, Lihtenštajna, Norveške i Švicarske konfederacije, već su oni obvezni podnijeti samo zahtjev za privremeni boravak. Međutim, dozvola za boravak i rad obavezno se mora zatražiti za volontere strance koji dolaze iz Republike Slovenije, Republike Austrije, Republike Malte, Kraljevine Nizozemske te Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske te trećih zemalja.

Svi volonteri stranci obavezni su predati zahtjev za prijavu privremenog boravkanadležnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji. Ovisno o tome iz koje zemlje dolaze, ispunjavaju i pripadajući obrazac.

Volonteri stranci koji su obvezni zatražiti izdavanje dozvole za boravak i rad moraju podnijeti i zahtjev za njezino izdavanje. Prilikom podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole za boravak i rad volonter stranac ili organizator volontiranja obavezan je platiti i iznos od 800,00 kuna za njezino izdavanje. Volonter stranac ili organizator volontiranja telefonskim putem bit će obaviješten o statusu zahtjeva za prijavu privremenog boravka te zahtjeva za izdavanje dozvole za boravak i rad. Ako je zahtjev pozitivno riješen, volonter stranac bit će pozvan da dođe u nadležnu policijsku upravu, odnosno policijsku postaju radi davanja biometrijskih podataka za izdavanje dozvole za privremeni boravak te prema potrebi dozvole za boravak i rad.

Volonterima strancima kojima je odobren zahtjev za prijavu privremenog boravka izdaje se i boravišna iskaznica na ono vremensko razdoblje koje volonter stranac namjerava boraviti u Republici Hrvatskoj. Iznimno, volonterima strancima se umjesto boravišne iskaznice može izdati pisana potvrda o prijavljenom privremenom boravku. Međutim, ta potvrda nema istu valjanost i ne sadrži istovjetne podatke kao i boravišna iskaznica te Ministarstvo unutarnjih poslova sugerira izdavanje boravišne iskaznice za strance.³¹

Postupak izdavanja vize za volontere strance

Viza predstavlja odobrenje za ulazak i boravak volontera stranca do tri mjeseca na području Republike Hrvatske, te se izdaje za jedan, dva ili više ulazaka u svrhu tranzita, turističkog, poslovnog, privatnog ili drugog putovanja. Naime, na temelju vize volonter stranac ne može volontirati u Republici Hrvatskoj, već je volonter stranac obavezan podnijeti zahtjev za potvrdu o prijavi rada ili zahtjev za odobrenje privremenog boravka, te zahtjev za izdavanje dozvole za boravak i rad, ovisno o duljini trajanja volonterskog angažmana u Republici Hrvatskoj.

Volonter stranac kojem je za ulazak u Republiku Hrvatsku potrebna viza, zahtjev za njezino izdavanje podnosi u nadležnom veleposlanstvu ili konzulatu Republike Hrvatske u svojoj državi. Ako Republika Hrvatska nema veleposlanstvo ili konzulat u nekoj državi, volonter stranac može podnijeti Zahtjev i u najbližem hrvatskom veleposlanstvu ili konzulatu. Zahtjev za izdavanje vize podnosi se na propisanom obrascu najranije tri mjeseca prije početka namjeravanog dolaska u Republiku Hrvatsku.

³¹ IUS INFO dostupno na : <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/33413> (09.06.2021.)

3. PRAVNI POLOŽAJ STRANACA

3.1. Pravni položaj stranaca u EU

3.1.1. Stjecanje prava stalnog boravka

„Kao državljanin EU-a, automatski stečete pravo stalnog boravka u drugoj državi članici EU-a ako ste u njoj zakonito živjeli u neprekinutom razdoblju od pet godina. Ako ispunjavate taj uvjet možete podnijeti zahtjev za iskaznicu stalnog boravka, kojom se potvrđuje vaše pravo na stalni boravak državi u kojoj trenutno živite bez ikakvih uvjeta.

Taj se dokument razlikuje od potvrde o prijavi boravka koja je obvezna u brojnim državama. Iskaznica stalnog boravka nije obvezna.

No ta vam iskaznica može biti od koristi u kontaktu sa službenim tijelima ili za administrativne formalnosti. Nadležna tijela od vas tada više ne smiju tražiti potvrdu da imate posao, dovoljno sredstava, zdravstveno osiguranje i slično.“³²

3.1.2. Podnošenje zahtjeva za iskaznicu stalnog boravka

„Kako biste pribavili dokument kojim se potvrđuje vaše pravo stalnog boravka, morate predložiti dokaz da ste pet godina zakonito živjeli u toj državi.

Zajedno sa zahtjevom morate uputiti različite popratne dokumente, ovisno o vašem statusu (zaposlen, nezaposlen, samozaposlen, tražitelj posla, umirovljenik, student). To može uključivati sljedeće:

- valjanu potvrdu o prijavi boravka izdanu kada ste stigli u državu domaćina
- dokaze da ste živjeli u toj državi poput računâ za režije i ugovora o najmu stana
- dokaze poput platnih lista, bankovnih izvadaka i poreznih prijava kojima se potvrđuje vaš rad, studiranje, samozaposlenost, samodostatnost ili traženje posla

³² Your Europe dostupno na : https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/documents-formalities/eu-nationals-permanent-residence/index_hr.htm (09.06.2021.)

Nadležna tijela vam moraju izdati iskaznicu stalnog boravka što je prije moguće i ne smiju vam to naplatiti više nego što plaćaju državljani te države za izdavanje osobnih iskaznica. Ako to ne učine, možete se javiti našim službama za pomoć.

Valjanost iskaznice se automatski produljuje bez ikakvih uvjeta ili zahtjeva. No trajanje njezine valjanosti može se razlikovati ovisno o državi izdavanja.

Možete izgubiti pravo na stalni boravak ako živite izvan predmetne države dulje od dvije godine zaredom.³³

3.1.3. Pravo izlaska, ulaska i boravišta

a) Pravo izlaska

„Ne dovodeći u pitanje odredbe o putnim ispravama koje se primjenjuju pri nadzoru državne granice, svi građani Unije s važećom osobnom iskaznicom ili putovnicom te članovi njihovih obitelji koji nisu državljani države članice, a imaju važeću putovnicu, imaju pravo napustiti područje države članice i putovati u drugu državu članicu.

Države članice u skladu sa svojim pravom vlastitim državljanima izdaju te produljuju osobnu iskaznicu ili putovnicu u kojima je naznačeno njihovo državljanstvo.

Putovnica mora važiti najmanje za sve države članice te za zemlje kroz koje nositelj isprave prolazi na putu između država članica. Ako zakonodavstvo države članice ne predviđa izdavanje osobne iskaznice, rok važenja za svaku izdanu ili produljenu putovnicu iznosi najmanje pet godina.³⁴

³³ Your Europe, dostupno na : https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/documents-formalities/eu-nationals-permanent-residence/index_hr.htm#shortcut-2 (09.06.2021.)

³⁴ EUR-Lex, Acces to European Union law, dostupno na : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32004L0038> (09.06.2021.)

b) Pravo ulaska

„Ne dovodeći u pitanje odredbe o putnim ispravama koje se primjenjuju pri nadzoru državne granice, države članice odobravaju ulazak na svoje područje građanima Unije uz važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu te članovima obitelji koji nisu državljani države članice uz važeću putovnicu.

Od građanina Unije ne smije se zahtijevati ulazna viza ili jednakovrijedna formalnost.

Kad građanin Unije ili član obitelji koji nije državljanin države članice nema potrebne putne isprave odnosno, ako se to traži, potrebnu vizu, država članica takvim osobama, prije nego što ih vrati, pruža svaku razumnu mogućnost da pribave potrebne isprave ili da im se isprave dostave u razumnom roku ili da nekim drugim sredstvima potvrde ili dokažu da uživaju pravo slobodnog kretanja i boravišta.

Država članica može od te osobe zahtijevati da izvrši prijavu prisutnosti na njezinom području u razumnom i nediskriminirajućem roku. Tko ne udovolji ovom zahtjevu može biti kažnjen razmjernim i nediskriminirajućim sankcijama.“³⁵

b) Boravište

Svi građani Unije imaju pravo boravišta na području druge države članice u razdoblju duljem od tri mjeseca ako:

(a) su radnici ili samozaposlene osobe u državi članici domaćinu; ili

(b) imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji da ne postanu teret sustavu socijalne pomoći države članice domaćina tijekom svog boravišta te su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu; ili

(c) su upisani u privatnu ili javnu ustanovu, ovlaštenu ili financiranu od države članice domaćina na temelju svog zakonodavstva ili upravne prakse, s glavnom svrhom školovanja, uključujući i strukovno osposobljavanje; tesu sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu i putem službene izjave ili na drugi jednakovrijedan način, relevantnim

³⁵ EUR-Lex, Acces to European Union law, dostupno na : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32004L0038> (09.06.2021.)

nacionalnim tijelima zajamče da imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako tijekom svojeg boravišta ne bi postali teret sustavu socijalne pomoći države članice domaćina; ili

(d)su članovi obitelji u pratnji ili su se pridružili građaninu Unije koji ispunjava uvjete iz točke (a), (b) ili (c)

3.1.4. Zajedničke odredbe o pravu boravišta i pravu stalnog boravišta

„Pravo boravišta i pravo stalnog boravišta odnosi se na čitavo područje države članice domaćina. Države članice mogu pravo boravišta i pravo stalnog boravišta teritorijalno ograničiti samo ako se ta ograničenja primjenjuju i na njihove državljane.

Bez obzira na svoje državljanstvo, članovi obitelji građanina Unije koji imaju pravo boravišta ili pravo stalnog boravišta u državi članici imaju ondje pravo na zaposlenje ili samozaposlenje.

Države članice mogu provjeriti poštuju li se zahtjevi iz njihovog nacionalnog zakonodavstva, u skladu s kojim su strani državljani dužni uvijek imati pri sebi potvrdu o prijavi ili dozvolu boravišta, pod uvjetom da jednaki zahtjev važi za njihove državljane u vezi s njihovom osobnom iskaznicom. U slučaju nepoštovanja ovog zahtjeva, država članica može izricati jednake sankcije koje izriče vlastitim državljanima, u slučaju kada kod sebe nemaju svoju osobnu iskaznicu.“³⁶

³⁶ EUR-Lex, Acces to European Union law, dostupno na : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32004L0038> (09.06.2021.)

„Slobodno kretanje radnika svakom građaninu Unije, bez obzira na njegovo ili njezino mjesto boravišta, daje pravo na slobodni odlazak u drugu državu članicu kako bi u njoj radio i/ili boravio u svrhu rada. Ono ih štiti od diskriminacije na temelju državljanstva u pogledu pristupa zapošljavanju, uvjeta zaposlenja i rada, a posebno u pogledu primitaka od rada, otkaza te poreznih i socijalnih povlastica, osiguravajući im jednako postupanje, u skladu s nacionalnim pravom, praksom i kolektivnim ugovorima, u usporedbi s državljanima te države članice. Takva bi prava trebali bez diskriminacije uživati svi građani Unije koji ostvaruju svoje pravo na slobodno kretanje, uključujući stalno zaposlene, sezonske i pogranične radnike. Slobodno kretanje radnika potrebno je razlikovati od slobode pružanja usluga koja uključuje pravo poduzeća na pružanje usluga u drugoj državi članici, za što mogu u drugu državu članicu privremeno uputiti vlastite radnike kako bi oni obavljali posao potreban za pružanje usluga u toj državi članici.“³⁷

³⁷ EUR-Lex, Acces to European Union law, dostupno na : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32014L0054> (09.06.2021.)

3.2. Pravni položaj stranaca u Republici Hrvatskoj

3.2.1. Ulazak i izlazak državljanina treće zemlje

Prema Zakonu o strancima (NN 133/20 ; u daljnjem tekstu : ZS), smatra da državljanin treće zemlje stupio na teritorij Republike Hrvatske "... kada je prešao državnu granicu".³⁸

„Nezakonitim ulaskom u Republiku Hrvatsku smatra se ako državljanin treće zemlje:

1. prijeđe državnu granicu izvan mjesta ili vremena određenog za prelazak državne granice
2. izbjegne graničnu kontrolu
3. uđe prije isteka zabrane ulaska u Republiku Hrvatsku i boravka u Republici Hrvatskoj odnosno u EGP-u
4. uđe na temelju tuđe ili krivotvorene putne ili druge isprave koja služi za prelazak državne granice odnosno vize ili odobrenja boravka.“³⁹

„Državljanin treće zemlje koji je upisan u putnu ispravu druge osobe može ulaziti i izlaziti iz Republike Hrvatske samo s osobom u čiju je putnu ispravu upisan.“⁴⁰

„Državljaninu treće zemlje koji ispunjava uvjete za ulazak propisane Zakonikom o schengenskim granicama odobrit će se ulazak u Republiku Hrvatsku.“⁴¹

„Državljaninu treće zemlje koji ne ispunjava uvjete za ulazak propisane Zakonikom o schengenskim granicama može se odobriti ulazak u Republiku Hrvatsku na određenom graničnom prijelazu ako to zahtijevaju ozbiljni humanitarni razlozi, međunarodne obveze ili interes Republike Hrvatske.“⁴²

³⁸ čl.44.st.1. ZS-a

³⁹ čl.45.st.1. ZS-a

⁴⁰ čl.46.st.1.ZS-a

⁴¹ čl.47.st.1. ZS-a

⁴² Čl.48.st.1. ZS-a

„Državljanin treće zemlje može slobodno izaći iz Republike Hrvatske.“⁴³

„Državljaninu treće zemlje odbit će se izlazak iz Republike Hrvatske ako:

1. ne posjeduje valjanu putnu ili drugu ispravu koja služi za prelazak državne granice, osim ako će mu biti odobren ulazak u susjednu državu
2. prilikom izlaska iz Republike Hrvatske upotrijebi tuđu ili krivotvorenu putnu ili drugu ispravu koja služi za prelazak državne granice
3. postoji opravdana sumnja da namjerava izbjeći kazneno ili prekršajno gonjenje, uhićenje, privođenje, dovođenje ili izvršenje kazne zatvora
4. to zahtijeva sud.“⁴⁴

„Zabranjeno je pomaganje i pokušaj pomaganja državljaninu treće zemlje u nezakonitom prelasku državne granice, u tranzitu preko državnog područja ako je državljanin treće zemlje nezakonito ušao u Republiku Hrvatsku te u nezakonitom boravku.“⁴⁵

3.2.2. Boravak državljanina treće zemlje

1. Kratkotrajni boravak

Kratkotrajni boravak je boravak stranca u trajanju do tri mjeseca na temelju vize ili bez vize. Stranac kojemu za ulazak u Republiku Hrvatsku ne treba viza može boraviti u Republici Hrvatskoj najduže 3 mjeseca u vremenskom razdoblju od 6 mjeseci, računajući od dana prvog ulaska.⁴⁶

„Državljanin treće zemlje za vrijeme kratkotrajnog boravka mora imati prijavljen smještaj. Smještaj je dužna prijaviti pravna ili fizička osoba koja je državljaninu treće zemlje pružila smještaj u roku od jednog dana od dolaska državljanina treće zemlje na smještaj putem E-visitora ili prijave nadležnoj policijskoj upravi/postaji uz odgovarajući obrazac.

⁴³ čl.51.st.1. ZS-a

⁴⁴ čl.51.st.2.ZS-a

⁴⁵ čl.53.st.1. ZS-a

⁴⁶ Marija Butković, Boravak i rad stranaca u Republici Hrvatskoj u : Informator, Zagreb 18.10.2014.

Ako prijavu smještaja ne može obaviti pružatelj smještaja, prijavu smještaja je dužan obaviti državljanin treće zemlje u roku od dva dana od ulaska u Republiku Hrvatsku odnosno od promjene smještaja.⁴⁷

2. Privremeni boravak

„Privremeni boravak odobrava se državljaninu treće zemlje koji namjerava boraviti ili boravi u Republici Hrvatskoj u svrhu:

1. spajanja obitelji
2. srednjoškolskog obrazovanja
3. studiranja
4. istraživanja
5. humanitarnog razloga
6. životnog partnerstva
7. rada
8. rada upućenog radnika
9. boravka osobe s dugotrajnim boravištem u drugoj državi članici EGP-a
10. u druge svrhe
11. boravka digitalnih nomada.“⁴⁸

„Državljanin treće zemlje kojemu za ulazak u Republiku Hrvatsku nije potrebna viza, zahtjev za odobrenje privremenog boravka može podnijeti u diplomatskoj misiji/konzularnom uredu Republike Hrvatske ili u policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji.“⁴⁹

„Odobrenje za privremeni boravak izdaje se na rok važenja do godine dana.“⁵⁰

⁴⁷ Republika Hrvatska Ministarstvo vanjskih i europskih poslova dostupno na : <http://www.mvep.hr/hr/konzularne-informacije/boravak-stranaca/odobrenje-boravka-u-hrvatskoj/> (09.06.2021.)

⁴⁸ čl.57.st.1. ZS-a

⁴⁹ Republika Hrvatska Ministarstvo vanjskih i europskih poslova dostupno na : <http://www.mvep.hr/hr/konzularne-informacije/boravak-stranaca/odobrenje-boravka-u-hrvatskoj/> (09.06.2021.)

⁵⁰ čl.61.st.1. ZS-a

3. Stalni boravak

„Stalni boravak može se odobriti strancu koji:

1. do dana podnošenja zahtjeva Republici Hrvatskoj ima neprekidno 5 godina zakoniti boravak (što uključuje odobren privremeni boravak, azil ili supsidijarnu zaštitu) s tim da se smatra da je stranac neprekidno boravio u Republici Hrvatskoj i ako je u razdoblju od 5 godina izbivao iz Republike Hrvatske višekratno do 10 mjeseci ukupno ili jednokratno do 6 mjeseci.
2. ima valjanu stranu putnu ispravu (osobe bez državljanstva, stranci koji imaju status azilanta ili supsidijarnu zaštitu ne moraju ispunjavati ovaj uvjet),
3. ima sredstva za uzdržavanje,
4. ima zdravstveno osiguranje,
5. poznaje hrvatski jezik i latinično pismo te hrvatsku kulturu i društveno uređenje i
6. ne predstavlja opasnost za javni poredak, nacionalnu sigurnost ili javno zdravlje.“⁵¹

„Stranac na stalnom boravku ima pravo na: 1. rad i samozapošljavanje, 2. stručno usavršavanje, 3. obrazovanje i studentske stipendije, 4. socijalnu skrb, prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, pravo na doplatak za djecu te roditeljske potpore, 5. porezne olakšice, 6. pristup tržištu roba i usluga, 7. slobodu udruživanja i povezivanja te članstva u organizacijama koje zastupaju radnike ili poslodavce ili organizacijama čiji članovi obavljaju posebno zanimanje, uključujući i naknade koje im takve organizacije daju.“⁵²

⁵¹ Pravna klinika, Pravnog fakulteta u Zagrebu, dostupno na: <http://klinika.pravo.unizg.hr/content/boravak-stranaca-u-republici-hrvatskoj#:~:text=Stalni%20boravak%20mo%C5%BEe%20se%20odobriti%20strancu%20koji%3A%201..od%205%20godina%20izbivao%20iz%20Republike%20Hrvatske%20> (09.06.2021.)

⁵² Pravna klinika, Pravnog fakulteta u Zagrebu, dostupno na: <http://klinika.pravo.unizg.hr/content/boravak-stranaca-u-republici-hrvatskoj#:~:text=Stalni%20boravak%20mo%C5%BEe%20se%20odobriti%20strancu%20koji%3A%201..od%205%20godina%20izbivao%20iz%20Republike%20Hrvatske%20> (09.06.2021.)

4. RANIJA ZAKONSKA RJEŠENJA O RADU STRANACA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Republici Hrvatskoj zapošljavanje stranaca je reguliranom Ustavom, koji naravno predstavlja najviši pravni akt, Zakonom o radu te još Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske, s jedne strane i Europskih zajednica i njihovih država članica sa druge strane.

Prema Ustavu (NN 56/90, 135/97 ,08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 05/14) u Republici Hrvatskoj svakom se jamče "...prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama."⁵³

Da bi se neki strani državljanin zaposlio u Republici Hrvatskoj, između ostalog važno je da ima privremeni boravak. Boravak stranaca osim privremenog može biti kratkotrajni i stalni boravak.

Prema Zakonu o strancima (NN 130/2011; u daljnjem tekstu : ZR), strani državljanin u Republici Hrvatskoj "...može raditi na temelju izdane dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano."⁵⁴

„Dozvola za boravak i rad može se izdati na temelju godišnje kvote i izvan godišnje kvote.“⁵⁵

„Bez dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada mogu raditi stranci koji u Republici Hrvatskoj imaju odobren:

1. stalni boravak,
2. azil, supsidijarnu ili privremenu zaštitu,
3. privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji s hrvatskim državljaninom, strancem na stalnom boravku, azilantom te strancem kojem je odobrena supsidijarna ili privremena zaštita,
4. privremeni boravak iz humanitarnih razloga,

⁵³ čl.14.st.1. Ustava Republike Hrvatske

⁵⁴ čl.73.st.1. ZS-a

⁵⁵ čl.73.st.2. ZS-a

5. autonomni boravak,

6. status redovitog učenika ili studenta kada obavljaju poslove posredstvom ovlaštenih posrednika, bez zasnivanja radnog odnosa,

7. privremeni boravak u svrhu znanstvenog istraživanja iz članka 64. ovoga Zakona.“⁵⁶

„Stranac može raditi u Republici Hrvatskoj samo na onim poslovima za koje mu je izdana dozvola za boravak i rad ili potvrda o prijavi rada i samo kod onog poslodavca s kojim je zasnovao radni odnos.“⁵⁷

„Poslodavac može zaposliti stranca samo na onim poslovima za koje mu je izdana dozvola za boravak i rad, odnosno potvrda o prijavi rada.“⁵⁸

„Prije zasnivanja radnog odnosa poslodavac mora od stranca tražiti na uvid valjanu dozvolu za boravak i rad, potvrdu o prijavi rada ili odobrenje boravka iz stavka 3. ovoga članka, a presliku koje je poslodavac dužan imati za vrijeme trajanja radnog odnosa.“

4.1. Godišnja kvota za zapošljavanje državljanina treće zemlje

„Vlada Republike Hrvatske Odlukom utvrđuje godišnju kvotu za zapošljavanje stranaca najkasnije do 31. listopada tekuće godine za sljedeću godinu za produženje već izdanih dozvola i novo zapošljavanje.“⁵⁹

„Prijedlog godišnje kvote za zapošljavanje stranaca izrađuje ministarstvo nadležno za rad na temelju mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore i predstavnika socijalnih partnera.“⁶⁰

⁵⁶ čl.73.st.3. ZS-a

⁵⁷ čl.73.st.5. ZS-a

⁵⁸ čl.73.st.6. ZS-a

⁵⁹ čl.74.st.1. ZS-a

⁶⁰ čl.74.st.2. ZS-a

„Na temelju zakonskog uređenja rada stranaca u Republici Hrvatskoj i uspostavljenog kvotnog sustava, Vlada svake godine uređuje kvotu dozvola za zapošljavanje stranaca za iduću kalendarsku godinu“, pojasnio je i dodao da je prijedlog odluke iniciran prijedlogom Ministarstva rada i mirovinskoga sustava, a na temelju broja izdanih dozvola za boravak i rad stranaca po djelatnostima i zanimanjima tijekom 2019. godine te broja i struktura nezaposlenih osoba u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.“

Imajući u vidu broj izdanih dozvola za zapošljavanje u 2019. godini, Ministarstvo unutarnjih poslova predložilo je 25 000 dozvola za produženje već izdanih dozvola“, nastavio je Aladrović.

Predložena ukupna godišnja kvota dozvola za 2020. godinu za zapošljavanje stranaca u Republici Hrvatskoj iznosi 103 470 dozvola, i to 78 tisuća za boravak i rad te 25 tisuća dozvola za produženje već izdanih dozvola“, rekao je ministar. Ujedno, dana je ovlast ministru rada i mirovinskoga sustava da odlukom poveća i preraspodjeli utvrđenu kvotu dozvola u graditeljskoj djelatnosti za najviše do 5 tisuća te u turističkoj i ugostiteljskoj djelatnosti za najviše do 5 tisuća dozvola, ovisno o potrebama i stanju na tržištu rada.“⁶¹

4.1.1. Dozvola za boravak i rad izvan godišnje kvote

„Dozvola za boravak i rad izvan godišnje kvote može se izdati:

1. dnevним migrantima pod uvjetom uzajamnosti,
2. ključnom osoblju, pružateljima usluga, radnicima i članovima njihovih obitelji, čiji je status reguliran Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske,

⁶¹ Vlada Republike Hrvatske dostupno na : <https://vlada.gov.hr/vijesti/brzi-i-jeftiniji-ovrsni-postupak-te-potpuno-digitaliziran-spis/28269#:~:text=%E2%80%9EPredlo%C5%BEena%20ukupna%20god%C5%A1nja%20kvota%20dozvola%20za%202020.%20godinu,za%20produ%C5%BEenje%20ve%C4%87%20izdanih%20dozvola%E2%80%9C%2C%20rekao%20je%20ministar>. (09.06.2021.)

3. strancima koji obavljaju ključne poslove u trgovačkim društvima, podružnicama i predstavništvima,
4. strancima koji su premješteni u okviru internog transfera osoblja unutar trgovačkih društava i ostalih neophodnih osoba, kako je definirano Protokolom o pristupanju Republike Hrvatske Marakeškom ugovoru o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije,
5. strancu koji se samozapošljava u vlastitom trgovačkom društvu ili u trgovačkom društvu u kojem ima vlasnički udio veći od 51% ili vlastitom obrtu,
6. radniku koji obavlja poslove pružanja usluga u ime ili za inozemnog poslodavca koji nema pravo poslovnog nastana u državi članici EEP-a,
7. učiteljima i nastavnicima koji izvode nastavu u školskim ustanovama na jeziku i pismu nacionalnih manjina,
8. profesionalnim športašima ili športskim djelatnicima koji rade u Republici Hrvatskoj,
9. umjetnicima koji rade u ustanovama u kulturi u Republici Hrvatskoj,
10. strancima koji su zasnovali radni odnos u stranim udrugama koje su registrirane kao strana udruga u Republici Hrvatskoj i još najmanje tri države,
11. strancima koji su članovi zakladnih tijela predstavništava stranih zaklada i fundacija upisanih u Upisnik predstavništava stranih zaklada i fundacija u Republici Hrvatskoj,
12. strancima koji rade na temelju programa mobilnosti mladih koje Republika Hrvatska provodi u suradnji s drugim državama,
13. znanstvenim istraživačima te strancima koji se zapošljavaju na znanstvena, znanstveno – nastavna ili druga istraživačka radna mjesta u znanstvenim pravnim osobama,
14. profesorima – izvornim govornicima stranih jezika, lektorima i drugim nastavnicima koji izvode nastavu na hrvatskim visokim učilištima ili registriranim školama stranih jezika,
15. strancima koji rade na temelju međunarodnog ugovora, osim ugovora iz članka 79. stavka 1. točke 2. ovoga Zakona.“⁶²

⁶² čl.76.st.1. ZS-a

„Dozvola za boravak i rad iz članka 76. ovoga Zakona može se odobriti strancu koji ispunjava uvjete iz članka 54. ovoga Zakona, te priloži:

1. ugovor o radu, odnosno pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu ili drugi odgovarajući ugovor,
2. dokaz o stečenoj obrazovnoj kvalifikaciji i osposobljenosti stranca,
3. dokaz o registraciji trgovačkog društva, podružnice, predstavništva, obrta, udruge ili ustanove u Republici Hrvatskoj,
4. obrazloženje o opravdanosti zapošljavanja stranca koje sadrži podatke o stručnom znanju, kvalifikacijama i radnom iskustvu stranca, te iz kojih razloga se radno mjesto ne može popuniti s hrvatskog tržišta radne snage.“⁶³

„O zahtjevu za izdavanje dozvole za boravak i rad rješenjem odlučuje policijska uprava, odnosno policijska postaja prema mjestu boravišta stranca. Protiv rješenja može se izjaviti žalba, o kojoj odlučuje Povjerenstvo.“⁶⁴

„Dozvola za boravak i rad izdaje se strancu na vrijeme koje je potrebno za obavljanje posla, odnosno vrijeme na koje je sklopljen ugovor o radu ili drugi odgovarajući ugovor, a najduže do godine dana.“⁶⁵

„Stranac kojem je izdana dozvola za boravak i rad zbog obavljanja sezonskog rada može boraviti u Republici Hrvatskoj najduže 6 mjeseci u vremenskom razdoblju od jedne godine i mora boraviti najmanje 6 mjeseci izvan Republike Hrvatske prije nego što mu ponovno bude omogućen ulazak i boravak u svrhu rada.“⁶⁶

„Dozvolu za boravak i rad policijska uprava, odnosno policijska postaja dostavit će poslodavcu i područnim uredima ili ispostavama Porezne uprave nadležnim prema sjedištu pravne ili fizičke osobe koja koristi usluge stranca ili mjestu u kojemu će se ugovoreni rad izvršiti.“⁶⁷

⁶³ čl.77.st.1. ZS-a

⁶⁴ čl.80.st.1. ZS-a

⁶⁵ čl.80.st.2. ZS-a

⁶⁶ čl.80.st.4. ZS-s

⁶⁷ čl.80.st.5. ZS-a

„Policijska uprava, odnosno policijska postaja može odbiti izdavanje dozvole za boravak i rad ako poslodavac krši propise o radu, zdravstvenom i mirovinskom osiguranju ili u slučaju ako stranac ili poslodavac nije podmirio izrečenu novčanu kaznu.“⁶⁸

4.2. EU plava karta

„EU plava karta je dozvola za boravak i rad visokokvalificiranih radnika državljanina trećih zemalja. Vrijedi samo za poslove za koje je izdana i samo kod poslodavca s kojim je zasnovan radni odnos.

Zahtjev za njeno izdavanje visokokvalificirani radnik podnosi u diplomatskoj misiji, odnosno konzularnom uredu Republike Hrvatske ili policijskoj upravi ili postaji prema mjestu boravka, poslodavac visokokvalificiranog državljanina treće zemlje u policijskoj upravi odnosno policijskoj postaji prema sjedištu poslodavca ili mjestu rada državljanina treće zemlje, a obrazac zahtjeva možete preuzeti sa stranica Ministarstva unutarnjih poslova.

Za dobivanje EU plave karte, uz ispunjavanje određenih zakonskih uvjeta, visokokvalificirani radnik obavezno prilaže i ugovor o radu (na najmanje godinu dana) s poslodavcem koji ima sjedište u Republici Hrvatskoj, dokaz o visokoškolskom obrazovanju te dokaz da ispunjava uvjete u skladu s posebnim propisima o stručnim kvalifikacijama za obavljanje regulirane profesije navedene u ugovoru u radu.

Zahtjev za produženjem EU plave karte podnosi se najkasnije 30 dana prije isteka njenog roka važenja u policijskoj upravi ili postaji prema mjestu boravka. Nositelj EU plave karte može ostati u Hrvatskoj do izvršnosti odluke o zahtjevu.“

⁶⁸ čl.81.st.1. ZS-a

4.3 Upućeni radnici

„Upućeni radnik je radnik kojeg strani poslodavac u okviru privremenog ili povremenog prekograničnog pružanja usluga na ograničeno vrijeme upućuje na rad u RH, koja nije država u kojoj uobičajeno radi:

- temeljem ugovora između korisnika usluge i poslodavca ili
- u svoju podružnicu ili u društvo u vlasništvu poslodavca – ili
- ga ustupa korisniku u RH kao agencija za privremeno zapošljavanje (radni odnos A-R).

Upućeni radnik može biti državljanin EGP-a ili treće zemlje koji su zakonito zaposleni kod stranog poslodavca na području druge države članice EGP-a.

Upućeni radnici (državljanin EGP-a i državljanin trećih zemalja) mogu raditi u Republici Hrvatskoj do 90 dana bez ishoda potvrde o prijavi rada ili dozvole za boravak i rad.“⁶⁹

⁶⁹ REPUBLIKA HRVATSKA, Ministarstvo unutarnjih poslova, dostupno na : <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/upuceni-radnici/282193> (09.06.2021.)

5. ZAKONSKE NOVINE KOD ZAPOŠLJAVANJA STRANACA U REPUBLICI HRVATSKOJ

„Novim zakonskim prijedlogom između ostaloga omogućit će se reguliranje privremenog boravka iz humanitarnih razloga za pripadnike hrvatskog naroda koji imaju strano državljanstvo, kao i privremenog boravka za državljane trećih zemalja koji obavljaju poslove za strane poslodavce putem telekomunikacijskih tehnologija, uvesti novi model reguliranja zapošljavanja stranaca, odnosno u postupku podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvola za boravak i rad prilagat će se pozitivno mišljenje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, s obzirom na to da Vlada Republike Hrvatske više neće propisivati godišnju kvotu dozvola za zapošljavanje stranaca.

Uvest će se novi institut dugotrajna viza (viza D) koja predstavlja odobrenje za boravak na području RH do 30 dana, ako je državljaninu treće zemlje odobren privremeni boravak u sljedeće svrhe: spajanja obitelji, srednjoškolskog obrazovanja, studiranja, istraživanja, humanitarnih razloga, životnog partnerstva, rada, rada upućenih radnika, boravka osobe s dugotrajnim boravištem u drugoj državi članici EGP-a, boravka digitalnih nomada..., odnosno izdana dozvola za boravak i rad i ako mu je za ulazak u RH potrebna kratkotrajna viza.

Određuje se novi model zapošljavanja državljanina trećih zemalja, sukladno kojemu će se dozvola za boravak i rad moći izdati na temelju testa tržišta rada i mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (u nastavku teksta: Zavod). Test tržišta rada obuhvaćati će provjeru stanja u evidenciji nezaposlenih osoba i postupak posredovanja u cilju zapošljavanja radnika s nacionalnog tržišta rada.“⁷⁰

⁷⁰ IUS-INFO, dostupno na : <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/43583> (09.06.2021.)

5.1. Dugotrajna viza (viza D)

„Dugotrajna viza je odobrenje za boravak na području Republike Hrvatske do 30 dana ako je državljaninu treće zemlje odobren privremeni boravak u svrhe iz članka 57. ovoga Zakona odnosno izdana dozvola za boravak i rad i ako mu je za ulazak u Republiku Hrvatsku potrebna kratkotrajna viza.“⁷¹

„Dugotrajna viza izdaje se državljaninu treće zemlje za jedan ili više ulazaka.“⁷²

„Rok valjanosti dugotrajne vize ne može biti dulji od šest mjeseci.“⁷³

„Početak valjanosti dugotrajne vize ne može biti raniji od početka roka valjanosti odobrenog privremenog boravka odnosno izdane dozvole za boravak i rad u Republici Hrvatskoj.“⁷⁴

„**Nadležnost za izdavanje** – istu izdaje diplomatska misija odnosno konzularni ured Republike Hrvatske. Prije izdavanja dugotrajne vize diplomatska misija odnosno konzularni ured dužan je zatražiti prethodnu suglasnost ministarstva nadležnog za vanjske poslove. Prije davanja suglasnosti ministarstvo nadležno za vanjske poslove dužno je zatražiti mišljenja Ministarstva i Sigurnosno-obavještajne agencije koja su obvezujuća. Rok izdavanja mišljenja nije propisan.

Podnošenje zahtjeva - državljanin treće zemlje dužan je osobno podnijeti zahtjev za izdavanje dugotrajne vize na propisanom obrascu u diplomatskoj misiji odnosno konzularnom uredu Republike Hrvatske radi uzimanja biometrijskih podataka.

Zahtjev za izdavanje dugotrajne vize podnosi se najranije dva mjeseca prije, a najkasnije dva mjeseca nakon početka valjanosti privremenoga boravka odnosno izdane dozvole za boravak i rad u Republici Hrvatskoj.“⁷⁵

⁷¹ čl.35.st.1. ZS-a

⁷² čl.35.st.2. ZS-s

⁷³ čl.35.st.3. ZS-a

⁷⁴ čl.35.st.4. ZS-a

⁷⁵ Knjižnica za zapošljavanje stranaca i izaslane radnike, dostupno na : https://zaposljavanje-stranaca-i-izaslani-radnici.dashofer.hr/33/dugotrajna-viza-viza-d-uniqueidRCViWTptZHKgE_vaYK6hdjaSUo2AB14MjAfKtmfKBkk/ (09.06.2021.)

„Dugotrajna viza može se izdati ako državljanin treće zemlje:

1. ima odobrenje privremenog boravka odnosno izdanu dozvolu za boravak i rad u Republici Hrvatskoj
2. ima odgovarajuće putno zdravstveno osiguranje
3. nema zabranu ulaska u Republiku Hrvatsku i boravka u Republici Hrvatskoj ili izdano upozorenje u SIS-u u svrhu zabrane ulaska
4. ne predstavlja opasnost za javni poredak, nacionalnu sigurnost ili javno zdravlje.“⁷⁶

„Državljanin treće zemlje kojem je izdana dugotrajna viza dužan je u roku od 30 dana od početka valjanosti vize obratiti se nadležnoj policijskoj upravi odnosno policijskoj postaji radi prijave boravišta i izrade biometrijske dozvole boravka.“⁷⁷

⁷⁶ čl.40.st.1. ZS-a

⁷⁷ čl.40.st.2.ZS-a

5.2. RAD DRŽAVLJANA TREĆIH ZEMALJA

5.2.1. Test tržišta rada

„Određuje se novi model zapošljavanja državljana trećih zemalja, sukladno kojemu će se dozvola za boravak i rad moći izdati na temelju testa tržišta rada i mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (u nastavku teksta: Zavod). Test tržišta rada obuhvaćati će provjeru stanja u evidenciji nezaposlenih osoba i postupak posredovanja u cilju zapošljavanja radnika s nacionalnog tržišta rada.

Na temelju stanja na nacionalnom, regionalnom i lokalnom tržištu rada u pogledu broja i strukture nezaposlenih osoba, te potreba pojedinih gospodarskih djelatnosti, Upravno vijeće Zavoda donijet će odluku o zanimanjima za koje poslodavac nije dužan zatražiti provedbu testa tržišta rada. Procjena stanja i potreba utvrđivat će se na temelju kriterija koji se odnose na:

1. zanimanja koja nedostaju na nacionalnom, regionalnom i lokalnom tržištu rada, a ne mogu se nadomjestiti migracijama u zemlji
2. provedbu strateških i investicijskih projekata i
3. druge okolnosti važne za gospodarski rast i održivi razvoj.

Također, neće biti potrebno provoditi test tržišta rada niti za sezonska zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu, ugostiteljstvu i turizmu do 90 dana tijekom kalendarske godine ili ako se radi o produljenju dozvole za boravak i rad za istog poslodavca i istog državljanina treće zemlje.

Prije podnošenja zahtjeva za izdavanje, odnosno produljenje dozvole za boravak i rad u nadležnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji poslodavac će biti dužan kod područne službe, odnosno ureda Zavoda zatražiti provedbu testa tržišta rada. O rezultatu testa tržišta rada, područna služba, odnosno ured Zavoda obavijestit će poslodavca najkasnije u roku od 15 dana od dana traženja poslodavca.

U slučaju da test tržišta rada pokaže da u evidenciji nezaposlenih osoba nema raspoloživih osoba koje ispunjavaju zahtjeve poslodavaca za zapošljavanje ili se oni ne mogu ispuniti migracijama nezaposlenih osoba u zemlji, tada će poslodavac moći zatražiti dozvolu za boravak i rad, u roku od 90 dana od dana zaprimanja obavijesti o rezultatu testa tržišta rada.

Hrvatski zavod za zapošljavanje izdat će pozitivno mišljenje poslodavcu ako obavlja registriranu djelatnost u RH, te dokaže ispunjavanje propisanih zakonskih uvjeta, između ostaloga, da ima podmirene obveze po osnovi javnih davanja, da u zadnjih šest mjeseci ima zaposlenog najmanje jednog radnika RH, odnosno državljanina države članice EGP-a ili Švicarske Konfederacije, da nije pravomoćno osuđen zbog počinjenja kaznenog djela neisplate plaće, odnosno nije pravomoćno osuđen za najteže prekršaje ili kaznena djela iz područja radnih odnosa, te ispunjavanje drugih uvjeta (dostavi ugovor o radu, odnosno pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu, dokaže ispunjavanje zahtjeva traženih u testu tržišta rada, dokaže da se protiv njega ne vodi kazneni postupak zbog neisplate plaće, te da u evidenciji nezaposlenih osoba nema raspoloživih osoba koje ispunjavaju zahtjeve poslodavca za zapošljavanje, rješenje o priznavanju inozemne stručne kvalifikacije ako se radi o zapošljavanju državljanina treće zemlje koji će obavljati reguliranu profesiju prema popisu reguliranih profesija u RH). Broj zaposlenih radnika državljanina RH, odnosno državljanina država članica Europskoga gospodarskog prostora i Švicarske Konfederacije kod poslodavca ne smije biti manji od 1/4 ukupno zaposlenih.

U praksi bi to značilo ako se utvrdi da u RH na tržištu rada nema raspoloživih nezaposlenih osoba koje ispunjavaju zahtjeve poslodavaca, tada će poslodavci trebati podnijeti zahtjev za izdavanje dozvole za boravak i rad Ministarstvu unutarnjih poslova odnosno policijskim upravama/postajama, koje će potom po službenoj dužnosti od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje zatražiti mišljenje za zapošljavanjem pojedinog stranog radnika kod poslodavca. U slučaju davanja pozitivnog mišljenja, državljaninu treće zemlje odobriti će se dozvola za boravak i rad.

S obzirom na to da će se ukinuti godišnja kvota dozvola za zapošljavanje stranaca, te će se omogućiti zapošljavanje temeljem provođenja testa tržišta rada, a u određenim slučajevima i bez provedbe testa (prema listi deficitarnih zanimanja temeljem odluke Upravnog vijeća Zavoda),

radi zaštite domaćih radnika na nacionalnom tržištu rada, te potpune primjene novog modela zapošljavanja na pravedan način trebalo bi se za sva zanimanja provoditi test tržišta rada uključujući i sezonske poslove u poljoprivredi.

I dosada se sezonsko zapošljavanje odabralo temeljem uvoznih kvota, te bi takva praksa trebala ostati i dalje. Iznimka bi trebala biti samo za one sezonske poslove u kojima bi zbog nedostatka domaće radne snage došlo do ugrožavanja tih poslova npr. propadanja plodova, a što je posebice izraženo u sezoni voća i povrća, te je stoga zbog hitnosti obavljanja posla nužno angažirati strane radnike.⁷⁸

5.3. DIGITALNI NOMADI

„Digitalni nomad je državljanin treće zemlje koji je zaposlen ili obavlja poslove putem komunikacijske tehnologije za tvrtku ili vlastitu tvrtku koja nije registrirana u Republici Hrvatskoj i ne obavlja poslove ili pruža usluge poslodavcima na području Republike Hrvatske.

Privremeni boravak odobrava se do godine dana (moguće i kraće) međutim privremeni boravak nije moguće produžiti. Nakon isteka roka od 6 mjeseci od isteka važenja privremenog boravka digitalnog nomada, može se podnijeti zahtjev za ponovno reguliranje boravka digitalnog nomada.

Digitalnom nomadu kojem je odobren privremeni boravak u Republici Hrvatskoj mogu se u Republici Hrvatskoj pridružiti članovi uže obitelji.⁷⁹

„S obzirom na to da digitalni nomadi ostaju raditi na nekoj destinaciji i duže od vremena koje je predviđeno turističkom vizom (90 dana), potrebno im je za zakonito reguliranje njihovog rada na određenoj destinaciji izdavati vize, tkz. digitalne nomadske vize. Na taj način dužim boravkom indirektno u turističkim destinacijama produžuju i turističku sezonu koja traje najduže šest mjeseci, a u Hrvatskoj je ta sezonalnost još i kraća.

⁷⁸ IUS-INFO, dostupno na : <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/43583> (09.06.2021.)

⁷⁹ REPUBLIKA HRVATSKA, Ministarstvo unutarnjih poslova, dostupno na ; <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/privremeni-boravak-u-svrhu-boravka-digitalnih-nomada/286832> (09.06.2021.)

Naime, rad digitalnih nomada nije vezan niti za klasično radno mjesto ured niti za jedno mjesto, odnosno državu, nego svoj rad mogu obavljati iz različitih država, pri čemu se koriste alatima moderne tehnologije, odnosno dovoljno im je prijenosno računalo i pristup internetskoj vezi. Putujući svijetom ujedno zarađuju i financijska sredstva, a putovanja često uključuju i egzotične destinacije. Republika Hrvatska može biti posebno atraktivna digitalnim nomadima jer raspolaže dobrim geografskim položajem, prirodnim ljepotama, autohtonim specijalitetima, morskom obalom, povoljnim životnim troškovima, te brojnim drugim benefitima koje bi ih mogle privući za duži boravak i rad.

O zahtjevu za odobrenje privremenog boravka odlučuje Ministarstvo, putem policijske uprave, odnosno policijske postaje prema mjestu boravišta odnosno namjeravanog boravka državljanina treće zemlje.

Državljaninu treće zemlje odobrit će se privremeni boravak u slučaju ispunjavanja sljedećih uvjeta:

- dokaže svrhu privremenog boravka

- ima valjanu stranu putnu ispravu

- ima sredstva za uzdržavanje i zdravstveno osiguranje

- uz zahtjev za odobrenje prvog privremenog boravka priloži dokaz da nije pravomoćno osuđen za kaznena djela iz matične države ili države u kojoj je boravio duže od godine dana neposredno prije dolaska u RH, osim ako je upućeni radnik, odnosno student, istraživač ili osoba premještena unutar društva koja se koristi mobilnošću iz druge države članice EGP-a

- nema zabranu ulaska i boravka u RH ili izdano upozorenje u SIS-u u svrhu zabrane ulaska

- ne predstavlja opasnost za javni poredak, nacionalnu sigurnost ili javno zdravlje.

S poreznog aspekta rad digitalnih nomada ne bi trebao podlijegati oporezivanju, odnosno plaćanju poreza na dohodak. Za vrijeme svojeg boravka u RH najčešće u objektima visoke kategorizacije, kao i konzumiranjem različitih usluga (zbog visoke platežne sposobnosti) zapravo plaćaju PDV, te samim time indirektno sudjeluju u punjenju državnog proračuna, a ujedno promoviraju RH kao kvalitetnu turističku destinaciju i tako daju dodatni zamah razvoju hrvatskog turizma i prepoznatljivosti RH na turističkoj karti svijeta.

Uzimajući u obzir činjenicu da digitalni nomadi raspolaže s visokom kupovnom moći te da stoga na destinaciji potroše velika financijska sredstva tijekom svojeg boravka, njihov doprinos gospodarstvu određene države nije nimalo zanemariv, te je stoga zakonsko reguliranje digitalnih nomada u RH pozitivan korak naprijed u strategiji razvoja nacionalnog gospodarstva. Ali osim financijskog aspekta ne treba se zaboraviti niti njihov doprinos lokalnoj zajednici donošenjem novih vrijednosti i stila života. U svakom slučaju potrebno je uskladiti cjelokupni zakonodavni okvir kako se ne bi dogodilo da radi birokratiziranosti i neusklađenih propisa posebno onih poreznih se onemogući digitalne nomade za boravak u RH.“⁸⁰

5.4. Privremeni boravak zbog humanitarnih razloga

„Privremeni boravak zbog humanitarnih razloga odobrit će se državljaninu treće zemlje u sljedećim slučajevima:

1. ako je kao žrtva trgovanja ljudima (u daljnjem tekstu: žrtva) prihvatio program pomoći i zaštite
2. ako je maloljetnik koji je napušten ili je žrtva organiziranog kriminala ili je zbog drugih razloga ostao bez roditeljske zaštite, skrbništva ili bez pratnje
3. pripadnicima hrvatskog naroda sa stranim državljanstvom ili bez državljanstva koji imaju potvrdu tijela državne uprave nadležnog za odnose s Hrvatima izvan Republike Hrvatske
4. državljaninu treće zemlje koji je do dana podnošenja zahtjeva najmanje deset godina bio u statusu izbjeglice ili koji je obuhvaćen programom obnove ili povratka ili stambenog zbrinjavanja izbjeglica iz Republike Hrvatske, što se dokazuje potvrdom tijela državne uprave nadležnog za stambeno zbrinjavanje
5. ako surađuje s nadležnim tijelima i njegovo je sudjelovanje nužno u kaznenom postupku koji se vodi protiv poslodavca koji ga je nezakonito zapošljavao
6. zbog ozbiljnih opravdanih razloga humanitarne prirode.“⁸¹

⁸⁰ IUS-INFO, dostupno na : <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/43583> (09.06.2021.)

⁸¹ čl.79.st.1. ZS-a

„Državljanin treće zemlje iz stavka 1. ovoga članka uz zahtjev za odobrenje privremenog boravka ne mora prilagati dokaz o osiguranim sredstvima za uzdržavanje i dokaz o zdravstvenom osiguranju.“⁸²

„Državljaninu treće zemlje iz stavka 1. točke 3. ovoga članka može se odobriti privremeni boravak bez prilaganja strane putne isprave, uz suglasnost tijela državne uprave nadležnog za odnose s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.“⁸³

„Prije izdavanja odobrenja za privremeni boravak iz stavka 1. točke 6. ovoga članka policijska uprava odnosno policijska postaja dužna je zatražiti suglasnost Ministarstva.“⁸⁴

5.5. Povoljnije stjecanje stalnog boravka za članove obitelji ili životne partnere hrvatskog državljanina

„Povoljnije stjecanje stalnog boravka za članove obitelji hrvatskog državljanina na način da ne trebaju ispunjavati uvjet od 5 godina zakonitog boravka, već samo 4 godine, te ne trebaju dokazivati sredstva za uzdržavanje niti polagati ispit iz poznavanja hrvatskog jezika i latiničnog pisma.“⁸⁵

5.6. Povoljnije stjecanje stalnog boravka za pripadnike hrvatskog naroda

„Povoljnije stjecanje stalnog boravka za pripadnike hrvatskog naroda na način da ne trebaju ispunjavati uvjet od 5 godina zakonitog boravka, već samo 3 godine, te ne trebaju dokazivati sredstva za uzdržavanje niti polagati ispit iz poznavanja hrvatskog jezika i latiničnog pisma.“

⁸² čl.79.st.2. ZS-a

⁸³ čl.79.st.3. ZS-a

⁸⁴ čl.79.st.4.ZS-a

⁸⁵ REPUBLIKA HRVATSKA, Ministarstvo unutarnjih poslova, dostupno na: <https://mup.gov.hr/vijesti/savjetovanje-za-nacrt-prijedloga-zakona-o-strancima/285837> (09.06.2021.)

6. ZAKLJUČAK

Republika Hrvatska kao jedna od vodećih turističkih zemalja, godinama privlači sve veći broj stranaca koji u njoj vide idealnu priliku za zaposlenjem, a pretežito za vrijeme sezone.

Hrvatska nudi široki spektar sezonskih poslova, a s time se otvara mogućnost velikom broju kako domaćim tako i stranim državljanima za zaposlenje.

Zakon o strancima uveo je neke promjene što se tiče zapošljavanja stranih državljana u Republici Hrvatskoj. Došlo je do ukidanja godišnjih kvota za zapošljavanje državljana treće zemlje koje je donosila Vlada Republike Hrvatske najkasnije do 31. listopada tekuće godine za novo zapošljavanje i produženje već izdanih dozvola. Novim zakonom donosi novi sustav zapošljavanja državljanja trećih zemalja, gdje će se dozvola za sam boravak i rad moći dobiti na temelju testa tržišta rada te mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Dolazi do uvođenja novog instituta dugotrajna viza koja omogućava boravak državljaninu treće zemlje na teritoriju Republike Hrvatske do 30 dana, ako mi je odobren privremeni boravak. Viza se može izdati za jedan ili više ulazaka u Republiku Hrvatsku, ali zapravo početak roka valjanosti dugotrajne vize ne smije biti raniji od početka roka odobrenog privremenog boravka, drugim riječima izdane dozvole za boravak i rad. Dugotrajnu vizu mora izdati konzularni ured Republike Hrvatske, a prije njenog izdavanja konzularni ured treba zatražiti suglasnost ministarstva koje je nadležno za vanjske poslove.

Novim zakonom treba istaknuti rad tzv. „digitalnih nomada“. Oni su zapravo državljani trećih zemalja koji su zaposleni ili obavljaju poslove putem komunikacijske tehnologije za svoju vlastitu tvrtku ili za tvrtku koja nije registrirana u Republici Hrvatskoj te ne obavlja poslove ili pruža usluge na teritoriju Republike Hrvatske. Digitalnim nomadima treba biti odobren privremeni boravak koji se odobrava do godine dana te ga se nije moguće produžiti. Nakon isteka roka mora se ponovno podnijeti zahtjev za ponovno reguliranje boravka. Nakon odobrenja privremenog boravka mogu mu se pridružiti članovi uže obitelji.

Došlo je i do još nekih zakonskih promjena koje se odnose na : privremeni boravak zbog humanitarnih razloga, povoljnije stjecanje stalnog boravka za članove obitelji ili životne partnere hrvatskog državljanina te povoljnije stjecanje stalnog boravka za pripadnike hrvatskog naroda.

Zapravo uvozom strane radne snage dolazi do snižavanja rada u Republici Hrvatskoj koja je ionako jako slaba, a zapravo tako i dolazi do masovnog odlaska mladog sposobnog stanovništva u druge države članice. Tim odlaskom se na neki način ugrožava sama održivost mirovinskog i zdravstvenog sustava, a jednim dijelom i demografskog sustava. Na taj način sami poslodavci masovno iskorištavaju uvezenu jeftinu radnu snagu što možemo vidjeti u (brojnim neplaćenim satima, prekovremenim, nehumanim uvjetima itd.). Po mom mišljenju trebalo bi domaćem mladom stanovništvu omogućiti uvjete za zasnivanje radnog odnosa na nacionalom tržištu, a tek onda bi to trebalo omogućiti stranim državljanima.

7. LITERATURA

Propisi:

1. Ustav RH, N.N. 56/90, 135/97,08/98,113/00,124/00,28/01,41/01,55/01,76/10,85/10,05/14
2. Zakonu o radu N.N. 93/14,127.17 i 98/19
3. Zakonu o tržištu rada N.N. 118/18, 32/20
4. Zakonu o volontiranju N.N. 58/07,22/13
5. Zakonu o strancima N.N. 133/20
6. Zakonu o strancima N.N. 130/2011

Knjige:

7. Vilim Herman, Milorad Čupurdija : Osnove radnog prava, Osijek 2011.
8. Marija Butković, Boravak i rad stranaca u Republici Hrvatskoj u : Informator, Zagreb 18.10.2014.

Internetski izvori:

9. Hrvatski Zavod za zapošljavanje dostupno na :

<https://www.hzz.hr/usluge-poslodavci-posloprimci/upis-u-evidenciju-nezaposlenih-hzz/novcana-naknada-prestanak-radnog-odnosa.php> (09.06.2021.)

10. Volonterski centar Rijeka dostupno na :

<http://www.volonterski-centar-ri.org/mogucnosti-i-prednosti-volontiranja/> (09.06.2021.)

11. IUS INFO dostupno na :

<https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/33413> (09.06.2021.)

12. Your Europe dostupno na :

https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/documents-formalities/eu-nationals-permanent-residence/index_hr.htm (09.06.2021.)

13. Your Europe, dostupno na :

https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/documents-formalities/eu-nationals-permanent-residence/index_hr.htm#shortcut-2 (09.06.2021.)

14. EUR-Lex, Acces to European Union law, dostupno na :

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32004L0038> (09.06.2021.)

15. EUR-Lex, Acces to European Union law, dostupno na :

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32014L0054> (09.06.2021.)

16. Republika Hrvatska Ministarstvo vanjskih i europskih poslova dostupno na :

<http://www.mvep.hr/hr/konzularne-informacije/boravak-stranaca/odobrenje-boravka-u-hrvatskoj/> (09.06.2021.)

17. Pravna klinika, Pravnog fakulteta u Zagrebu, dostupno na:

[http://klinika.pravo.unizg.hr/content/boravak-stranaca-u-republici-hrvatskoj#:~:text=Stalni%20boravak%20mo%20C5%BEe%20se%20odobriti%20strancu%20koji%3A%201.,od%205%20godina%20izbivao%20iz%20Republike%20Hrvatske%20\(09.06.2021.\)](http://klinika.pravo.unizg.hr/content/boravak-stranaca-u-republici-hrvatskoj#:~:text=Stalni%20boravak%20mo%20C5%BEe%20se%20odobriti%20strancu%20koji%3A%201.,od%205%20godina%20izbivao%20iz%20Republike%20Hrvatske%20(09.06.2021.))

18. Vlada Republike Hrvatske dostupno na :

<https://vlada.gov.hr/vijesti/brzi-i-jeftiniji-ovrsni-postupak-te-potpuno-digitaliziran-spis/28269#:~:text=%E2%80%9EPredlo%C5%BEena%20ukupna%20godin%C5%A1nja%20kvota%20dozvola%20za%202020.%20godinu,za%20produ%C5%BEenje%20ve%C4%87%200izdanih%20dozvola%E2%80%9C%2C%20rekao%20je%20ministar.> (09.06.2021.)

19. REPUBLIKA HRVATSKA, Ministarstvo unutarnjih poslova, dostupno na :

<https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/upuceni-radnici/282193> (09.06.2021.)

20. IUS-INFO, dostupno na :

<https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/43583> (09.06.2021.)

21. REPUBLIKA HRVATSKA, Ministarstvo unutarnjih poslova, dostupno na ;

<https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/privremeni-boravak-u-svrhu-boravka-digitalnih-nomada/286832> (09.06.2021.)

22. REPUBLIKA HRVATSKA, Ministarstvo unutarnjih poslova, dostupno na:

<https://mup.gov.hr/vijesti/savjetovanje-za-nacrt-prijedloga-zakona-o-strancima/285837>
(09.06.2021.)

